

VÄST SAHARA

Nr 3 2018 Pris 30 kronor

**EU:s totala svek
av Västsahara fortsätter 4**

**Unik skola
i flyktinglägren 14**

**"Sverige borde ha
röstat nej" 19**

Här vaccineras alla barn

Utgivare **Svenska Västsaharakommittén**
(f.d. Föreningen Västsahara)
och utkommer med fyra
nummer per år.
ISSN 1652-2052

**Ansvarig utgivare
och redaktör:**
Lena Thunberg

Redaktionsråd:
Kerstin Bjurman
Ulla-Karin Karlson
Nina Schmieder
Arto Valtonen
Charlotte Wester
Monica Zak

Grafisk form:
Tidningsform & Textfason
Layout:
Mad Alice

Adress:
Västsahara
c/o Afrikagrupperna
Linnégatan 21,
413 04 Göteborg

Telefon:
070 - 475 46 45

Hemsida och facebook:
www.vastsahara.net
www.facebook.com/
tidskriftenvastsahara

E-post:
lena.thunberg@gmail.com

Prenumerationer:
Privatperson: 125:-
Stödprenumeration: 145:-
Organisationer: 150:-
Utländ: Se www.vastsahara.net
Plusgiro: 20 40 03 - 8
Swish: 1235272000

Omslagsbilder:
Framsida: Vaccinationsperiod
i lägret El Aaiún februari 2018.
Lena Thunberg
Baksida: Abdelrahim, stolt
grönsaksodlare i lägren. Lena
Thunberg

Tryckeri: Danagård LITHO
Presslagd: Augusti 2018.

Tidskriften Västsahara får
ekonomiskt bidrag av Freds-
miljonen.
Tidskriften ansvarar för
innehållet.

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: www.vastsahara.net **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om
Västsaharas naturresurser www.wsrw.org **Arso:** Bakgrund och nyheter, www.arso.org **Støttekomiteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no
Sahara Press Service www.spsrasd.info **Polisario Front:** Telefon 0734-852865 **Informationsfoldrar** (enstaka gratis): Västsaharas stulna rå-
varor 2017, Västsahara finns inte på kartan 2014, Erkänn Västsahara! 2014, Västsahara väntar på frihet 2013, Unga i öknen 2012, Muren, minorna,
bombarna 2009, Ockuperat område 2008 och Västsahara 2006.

LÄSTIPS: Västsahara – Europas sista koloni i Afrika, L Thunberg, Föreningen Västsahara, 2013, 115:- inkl frakt. Beställ på www.vastsahara.net

EU: Marocko får sälja västsahariska varor 4

Monca Zak: En långvarig förälskelse 8

Permaodling vann FN-pris 10

Vi har fått el! 12

Den unika skolan i flyktinglägren 14

Riksdagsledamot: "Sverige borde ha sagt nej!" 19

EU:s totala svek

I **semestermånaden juli**, utan pressmeddelanden och därmed pressbevakning, fattade EU:s ministerråd det sensationella beslutet att Marockos plundring av Västsaharas råvaror kan fortgå. Det skedde genom ett tillägg till associationsavtalet mellan EU och Marocko från 2000, som gör det möjligt för Marocko att fortsätta exportera västsahariska jordbruks- och fiskeprodukter till EU-länderna.

Beslutet står helt i strid med två separata domar från EU-domstolen 2016 och 2018 och som säger att handelsavtal, fiskeavtal och associationsavtal mellan EU och Marocko inte gäller Västsahara, eftersom Västsahara inte tillhör Marocko.

Det enda sättet för EU att kringgå domarna är att påvisa att det västsahariska folket har gett sitt godkännande till exporten.

EU-kommissionen har inte förhandlat med Polisario Front som av FN är erkänd representant för västsaharierna. Kommissionen har i stället "konsulerat" marockanska företag och organisationer. Kommissionen och också falskeligen uppgivit att man "konsulerat" Polisario och västsahariska civila organisationer.

Det som däremot är sant är att 83 västsahariska organisationer själva skrivit till EU-kommissionen och fördömt den marockanska exporten och och hänvisat alla frågor och förhandlingar till Polisario Front, som representant för västsaharierna.

Sverige la ned sin röst vid omröstningen 16 juli men borde naturligtvis ståndaktigt ha röstat nej till detta folkrättsvidriga och illegala beslut.

Två nya läsvärda böcker om Västsahara har nyss kommit ut eller kommer ut i år:

Profit over Peace in Western Sahara av Erik Hagen och Mario Pfeifer samt

Västsahara inifrån – Att svika ett folk av Anna Roxvall och Johan Persson.

**LENA
THUNBERG**
redaktör för
tidskriften
Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

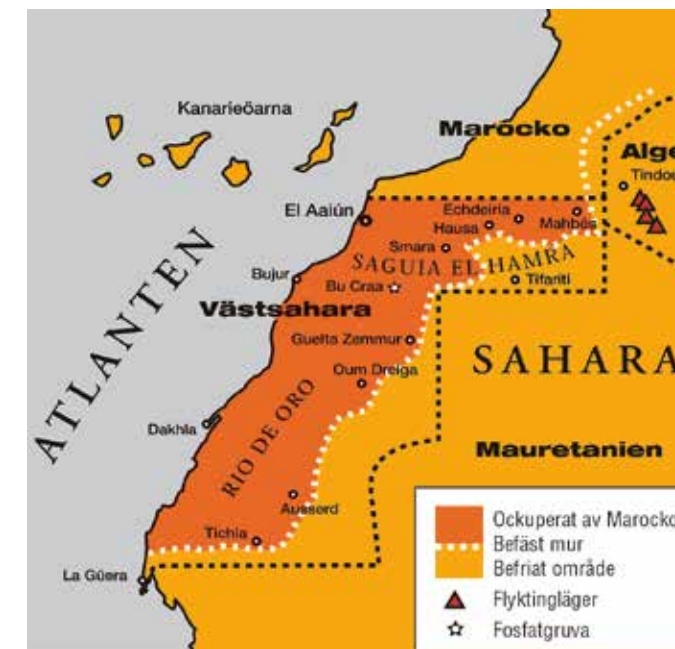
Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över områden som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Eldupphör råder mellan Marocko och den västsahariska befrielserörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike är Marockos främsta supporter. År 2011 undertecknade EU ännu ett fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade, vilket strider mot internationell lag.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd.

2012 gav den svenska riksdagen regeringen i uppdrag att erkänna Västsahara. Det har ännu inte skett.

EU-domstolen fastställde 2016 och 2018 att Västsahara inte tillhör Marocko.

Ny bok: Västsahara inifrån – Att svika ett folk

Västsahara Inifrån: Att svika ett folk är berättelsen om Afrikas sista koloni – 40 år av dammig väntan och en bortglömd kamp för självständighet. Det är också en berättelse om stormaktsspel, svek och en svensk utrikespolitik som ger eko över Saharas sanddyner.

Journalisten Anna Roxvall och fotografen Johan Persson har rest genom kvävande flyktingläger, ockuperat land och ekande FN-korridorer. Tillsammans söker de svaret på vad det är som gör att ett helt folk gång på gång offras för realpolitiken – och vad som återstår för människorna det berör när den sista diplomatiska dörren stängs.

Som Västsaharaläsare har du chans att köpa boken till rabattpris, slå in rabattkoden Västsahara och spara 50 kronor. Beställ boken på www.vastsaharainifrån.se för endast 149:- eller köp den på Bokmässan i Göteborg i september. Mer info på sidan 7.

Västsaharier i flyktinglägren tackar EU-domstolen för domen 27 februari 2018 att Västsahara inte tillhör Marocko och uppmanar EU att respektera domen samt sluta bidra till plundringen av Västsahara.

EU-beslut: Västsahariska varor får säljas av Marocko

Den 16 juli antog EU:s ministerråd ett tillägg till Associationsavtalet med Marocko som innebär att västsahariska jordbruks- och fiskeprodukter kan säljas av Marocko till EU-länderna. Detta trots att två separata domar från EU-domstolen förklarar att Västsahara och dess vatten inte tillhör Marocko och därför inte kan ingå i avtal mellan EU och Marocko. Sverige röstade inte nej man la ned sin röst.

Polisario Front fördömde omedelbart EU:s utrikesministrars beslut och kallade det ett hän mot internationell rätt och beslut från EU:s egen domstol.
– Ministerrådets beslut är ett resultat av den

marockanska regimens utpressning mot Europa. Det gäller terrorism, narkotika, immigration och utbyte av säkerhetsinformation, sa Ghali Zubair, västsaharisk talesperson för den västsahariska olje- och mineralmyndigheten, ett par dagar senare.

Beslutet togs i tysthet i semestertid. Information om beslutet var svår att hitta utan pressmeddelande från EU. Därmed fick beslutet inte heller någon uppmärksamhet i internationell media.

Polisario överklagade beslutet till EU-domstolen, som 19 juli bekräftade sin tidigare dom. Nu är det bara EU-parlamentet som kan stoppa beslutet. Frågan väntas komma upp i höst. Redan 21 maj hade Polisario Front uppmanat

EU-parlamentet, EU-kommissionen och Ministerrådet att stoppa de pågående manövrerna i förhandlingarna som bryter mot EU:s grundläggande principer och att i stället verkställa domarna från EU-domstolen. På så sätt kan ”ett av de mest oansvariga och illegala fallen av organiserad plundring av ett koloniserat folk, som lever under utländsk ockupation, stoppas.”

”Västsaharier har inget att vinna på en illegal plundring av deras råvaror. I stället befäster Marocko sin pågående ockupation genom plundringen”, skrev Polisario Front.

Den 21 december 2016 kom EU-domstolens första dom som gällde ett jordbruks- och handelsavtal mellan EU och Marocko. Polisario Front hade vänt sig till EU-domstolen eftersom västsahariska varor inte var uteslutna ur detta

satte västsahariska varor att strömma in i EU – sålda av Marocko.

Marocko hotade med att bryta allt samarbete med EU och att öppna gränser över Gibraltar sund så att migranter skulle kunna ta sig till Europa – om inte handeln med västsahariska varor fick fortgå.

EU-kommissionen försökte hitta kryphål för att tillmötesgå Marocko och började förbereda för ett nytt handelsavtal där de västsahariska varorna ändå skulle kunna ingå.

I maj 2017 gav även Sveriges regering klartecken till EU-kommissionen att förhandla fram ett tillägg till handelsavtalet som skulle kunna ge Marocko rätt att sälja västsahariska varor men som ändå skulle följa EU-domen. I riksdagens EU-nämnd protesterade Vänsterpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna häftigt mot beslutet.

– Det här innebär att Marocko kommer att kunna fortsätta att plundra Västsahara på dess naturresurser. Marocko är en ockupationsmakt, och de ska inte ha ett avtal som bygger på att de kan sälja vidare produkter från det territorium som de ockuperar, sa Jens Holm, riksdagsledamot för Vänsterpartiet i en intervju med Sveriges radio 24 maj 2017.

I oktober reste två svenska EU-parlamentariker till den ockuperade delen av Västsahara för att tala med västsaharier och bilda sig en uppfattning om läget i Västsahara. Jytte Guteland (S) och Bodil Valero (MP) fick aldrig lämna planet från Kanarieöarna. De avvisades direkt av marockansk ockupationsmyndighet och tvingades återvända.

Sedan var det tyst till januari 2018.

Då meddelade EU-kommissionen att man kommit överens med Marocko om ett nytt förslag till fiskeavtal.

Sverige har två gånger från 2006 röstat nej till EU:s 4-åriga fiskeavtal med Marocko, eftersom Västsahara ingår och avtalet därmed bryter mot internationell rätt.

Sveriges landsbygdsminister Sven-Erik Bucht meddelade i februari att Sverige även denna gång skulle rösta nej till fiskeavtalet.

Den 27 februari i år kom så ytterligare en dom från EU:s högsta juridiska instans, EU-domstolen, i processen som Polisario Front drev. Återigen slog domstolen fast att Västsahara inte tillhör Marocko och att fiske i västsahariska vatten inte kan ske – såvida inte det västsahariska folket ger sitt godkännande ”consent”.

I en debattartikel i Aftonbladet samma dag skrev de fem svenska EU-parlamentarikerna Bodil Valero (MP), Cecilia Wikström (L), Fredrick Federley (C), Jytte Guteland (S) och Malin Björk (V):

”Vi förväntar oss att regeringen med landsbygdsminister Sven-Erik Bucht i spetsen tar på sig ledartröjan i försvaret av folkrätten och gör allt som står i deras makt för att samla en majoritet eller i alla fall en blockerande minoritet i Ministerrådet. Det är dags att säga nej till fortsatt plundring av fisk och naturresurser från Afrikas sista koloni, Västsahara.”

Men så blev det inte. Sverige hade bytt fot och sa i april inte nej utan la ned sin röst till att ge EU-kommissionen mandat att förhand-

la fram ett nytt fiskeavtal, där hänsyn skulle tas till EU-domen.

Fiskeavtalet mellan EU och Marocko skulle gå ut 14 juli. Inget nytt avtal undertecknades den dagen. Marocko ska ha krävt dubbelt så mycket betalt för fiskerättigheterna; 80 miljoner euro per år i stället för 40 miljoner som tidigare.

Fiskeavtalet har inneburit att cirka 120 båtar, varav de allra flesta kommer från Spanien, har fått fiska i marockanska och västsahariska vatten de senaste åren. Cirka 90 procent av fisken kommer från Västsahara.

Två dagar senare, den 16 juli, kom så beslutet från EU:s Ministerråd, som inte gällde fiskeavtalet utan ett tillägg till Associationsavtalet från 2000 och som gällde jordbruks- och fiskprodukter: Västsahariska varor skulle få säljas av Marocko.

Sverige röstade inte Nej utan la ned sin röst.

I avtalet står att EU-kommissionen haft ”konsultationer” med ”people concerned” och att man därmed tagit hänsyn till EU-domarna.

Western Sahara Resource Watch www.wsrw.org påpekar att konsultationer inte är detsamma som godkännanden och visar hur EU-kommissionen med direkta lögnar påstår att de fått godkännande för avtalet:

Polisario Front har inte kontaktats. I stället tog Polisario själva kontakt med kommissio-

En av de främsta anledningarna till Marockos ockupation av Väst-sahara 1975 är troligen de naturresurser som Marocko har kunnat berika sig på sedan 1975: fiske, fosfat, sand och enorma vattenkrävande grönsaksodlingar i växthus i södra Västsahara.

nen och förklarade att alla förhandlingar om västsahariska varor skulle ske via dem och inte Marocko.

De ”konsultationer” som EU-kommissionen påstår sig ha haft har bestått av möten med marockanskt näringsliv och marockanska politiker i det ockuperade området. 94 västsahariska civila organisationer som sägs ha ”konsulterats” har aldrig kontaktats eller vägrat att möta kommissionen. 83 organisationer skickade dessutom i februari ett upprop till EU-kommissionen, där de fördömde EU:s försök att underminera det västsahariska folkets rättigheter. De hänvisade också till Polisario Front som det västsahariska folkets representant.

EU-kommissionen meddelade 23 juli att en överenskommelse träffats med Marocko om fortsatt fiske och ett nytt fiskeavtal där västsahariska vatten ingår. Beslut ska tas av Ministerrådet och sedan EU-parlamentet.

LENATHUNBERG

Stulet fiskmjöl till Tyskland

3000 ton fiskmjöl från ockuperade Västsahara lossades 19 juli i Bremens hamn i Tyskland. Enligt Western Sahara Resource Watch lastades det holländska fartyget Bente med fiskmjölet 10 juli i El Aaiún hamn. Importören är troligen Köster Marine Protein (KMP) och exportören troligen ett marockanskt företag, Laayoune Protein.

Polisario Front uppmanade 17 juli tyska utrikesdepartementet att inte tillåta lasten att lossas med hänvisning till EU-domstolens dom att Västsahara inte tillhör Marocko.

Rysk-kinesisk oljeletning

Sedan de multinationella oljebolag Kosmos Energy, Glencore, Cairn Energy och Total efter massiv kritik upphört med sin oljeletning på västsahariskt territorium har det marockanska statliga oljebolaget ONHYM letat efter nya investerare.

Det brittiska bolaget Geox Ltd, som gör studier för olje- och gasbolag, har tillsammans med de ryska och kinesiska statliga bolagen Rosgeo och BGP 2017 och 2018 gjort seismiska studier av ett område utanför Västsaharas kust enligt Western Sahara Resource Watch (wsrw.org)

KHALIDA MÖTTE SVENSKA POLITIKER

Västsahariska studenten Khalida Gaoudi besökte Stockholm i juni inbjuden av Emmaus Stockholm. I Bryssel höll EU-kommissionen samtidigt på att förhandla om ett nytt fiskeavtal med Marocko, där fisken i vattnet vid Västsaharas kust inkluderas, utan att västsaharierna gett sitt tillstånd.

Tillsammans med Jalienna Mohamed, ansvarig för kampanjen Sahrawi Campaign Against the Plunder (SCAP) i de västsahariska flyktinglägren, träffade hon en rad politiker från både regeringen och Alliansen. Jalienna Mohamed arbetar med att uppmärksamma Marockos exploatering av Västsaharas naturresurser.

– Vi har inget annat val än att kämpa. Endast västsaharier ska kunna tjäna på sina tillgångar, det är vårt land. Därför väljer jag att trotsa konsekvenserna och berätta om vår situation och vår vilja. FN har lovat oss en folkomröstning som kan ge oss vår frihet och vi måste tro på att dagen kommer, säger Khalida Gaoudi engagerat.

Dagarna före avresan till Stockholm avslutade hon en treårig utbildning i ekonomi på marockanskt universitet. Hon växte upp i Västsaharas ockuperade huvudstad El Aaiún tillsammans med två bröder. Där bor hon fortfarande.

– Mitt första minne av att jag var annorlunda är från när jag började skolan och märkte rasismen och att många marockanska elever såg på mig med andra ögon.

Elever kunde ge hånfulla kommentarer om den västsahariska kulturen och lärare gav henne sämre betyg trots att hon presterade bra.

År 2005 arresterade marockansk polis hennes pappa Mohamed Fadel Gaoudi, tidigare politisk fånge. Han ställdes till svars för sin aktivism och förespråkande av Västsaharas självständighet.

– När pappa besökte Casablanca togs både

– Jag vill öka medvetenheten om situationen för västsaharierna och be svenska politiker att höja sin röst för Västsaharas rätt i EU, säger Khalida Gaoudi. Foto: Juan Obregon

han och hans kollega Mohamed Elmouteaukil i förvar. De förhördades länge innan de fördes till El Aaiún. Efter 15 dagar släpptes pappa.

CODESA (Collective of Sahrawi Human Rights Defenders) är en grupp aktivister och både Mohamed Fadel Gaoudi och Mohamed Elmouteaukil arbetade på CODESA:s kontor tillsammans med bland annat Aminatou Haidar.

– På polisstationen hade de utsatts för tortyr. När jag fick veta det kände jag mig så arg och maktlös. Då insåg jag att jag måste göra något för mitt folk.

Som följd av sin aktivism fick pappan sluta sin anställning. Mamman, som arbetade som lärare, fick stå för familjens försörjning medan pappan fortsatte sin kamp för Västsaharas självständighet.

– Han var väldigt aktiv till slutet. Trots att han var mycket sjuk i cancer var han närvarande för att ge stöd åt Gdem Izik-fångarna

vid rättegången.

2010 döddes elva i protestlägret Gdeim Izik utanför Västsaharas huvudstad. 25 västsaharier dömdes till fängelsestraff från två år till livstid.

– Jag minns att jag frågade pappa, vad händer om du dör innan vi får självständighet? Han svarade: ”Kanske kommer jag inte att vara med när självständigheten kommer, men för mig handlade det om att göra något för att ta mitt land närmare friheten”.

Khalida har ett starkt engagemang men har undvikit demonstrationer. Hon har sett på nära håll vad som händer med dem som är aktiva i kampen. Hon drömmer om att arbeta med ekonomi eller marknadsföring när hon är klar med sina studier, men hon vet inte om det kommer att bli verklighet.

– Min innersta önskan är att mina barn ska få leva i ett fritt Västsahara, säger hon.

CHARLOTTE WESTER

Glöm inte vår enkät!

Vi och våra bidragsgivare vill gärna veta vad du tycker om tidskriften Västsahara. Besvara våra fem korta frågor på hemsidan www.vastsahara.net eller fyll i och skicka in det formulär som följer med tidskriften i detta nummer.

Vi är **mycket** tacksamma för alla svar!

Västsahara på bokmässan

Lördagen 29 september på Bokmässan i Göteborg, Internationella torget 14.40 berättar Anna Roxvall och Johan Persson om sin nya bok **Västsahara inifrån – Att svika ett folk**. Efteråt blir det teceremoni och pratstund.

Under bokmässans dagar 27-30 september har Afrika-grupperna, Emmaus Stockholm och Tidskriften Västsahara en gemensam monter om Västsahara på Internationella torget.

Vad tycker du om Tidskriften Västsahara?

Våra bidragsgivare har uppmanat oss att göra en enkät bland våra läsare. Det borde vi naturligtvis ha tänkt på själva tidigare!

Från september finns därför en länk på tidskriftens hemsida www.vastsahara.net med enkäten. Det tar bara någon minut att klicka

i svar på de fem frågorna. Vi är mycket tacksamma om ni läsare och prenumeranter fyller i enkäten. Svaren är anonyma. Om ni hellre vill fylla i ett formulär och posta till oss, så följer ett sådant med i detta utskick av tidskriften. Vi är tacksamma om ni svarar senast 10 oktober.

Västsahara blir nättidskrift: Prenumerera på Nyhetsbrev!

I januari 2019 blir Tidskriften Västsahara inte längre en papperstidskrift utan en tidskrift på nätet. Det betyder att tidskriftens hemsida www.vastsahara.net blir en sida där aktuella händelser, reportage och artiklar läggs ut kontinuerligt.

Cirka fyra gånger om året samlar vi ihop de senaste och viktigaste artiklarna i ett digitalt nyhetsbrev – till den som prenumererar på ett sådant.

Till prenumerantens e-postadress kommer då ett brev med en kort förklaring och länkar till de aktuella artiklarna på hemsidan.

Det är av ekonomiska skäl som vi tyvärr inte längre kan ge ut en papperstidskrift. Vi har också för få prenumeranter.

På en nättidskrift kan vi snabbt lägga ut aktuella händelser och artiklar. Vi hoppas dessutom nå nya läsargrupper.

Nu hoppas vi att ni kära läsare vill fortsätta följa händelseutvecklingen i Västsahara ge-

nom tidskriften och blir prenumeranter på nätet i stället.

En prenumeration på nyhetsbrevet kommer att bli GRATIS men om någon vill ge ett bidrag till nättidskriften, så är vi naturligtvis tacksamma. Pg 20 40 03 -8. Märk i så fall inbetalningen ”Tidskriften”.

Under hösten kommer en ruta att finnas på hemsidan www.vastsahara.net där prenumeranter kan ange sin e-postadress. Adresserna behandlas konfidentiellt enligt de regler som finns.

Glöm inte att ni alltid kan följa tidskriftens facebook, där vi länkar till artiklar och nyheter: www.facebook.com/tidskriftenvastsahara

Till sist vill vi redan nu varmt tacka alla prenumeranter som troget har betalt och följt vår tidskrift. Utan er hade inte papperstidskriften överlevt så länge! Tack också för glada tillrop som vi fått!

OBS! Västsaharas sista pappersnummer kommer ut i december som vanligt!

LENATHUNBERG

Bokmässan: Västsahara inifrån av Anna Roxvall och Johan Persson

På bokmässan i Göteborg i september kommer utrikeskorrespondenten Anna Roxvall och fotografen Johan Persson att presentera sin nya bok Västsahara inifrån, Myteri förlag. De kommer till Internationella torgets scen lördagen 29 september 14.40.

Varför har de då valt att göra en bok om Västsahara?

Förutom att det är den sista kolonin med ett långt intresse från Socialdemokratins sida, så väcker Västsahara känslor om svek, dåligt samvete men även solidaritet, menar Anna Roxvall i en intervju i Journalisten i april.

– Det är också intressant för att västsaharierna tidigt fått fastslaget att de har rätt till sitt territorium. Det är ett område som ingen erkänner Marockos rätt till, ändå förlorar västsaharierna hela tiden i realpolitiken. Det är intressant att rota i varför det är så. Vilka mekanismer gör att det inte räcker att ha juridiskt rätt? säger Anna Roxvall i artikeln.

Anna Roxvall och Johan Persson har gjort flera reportageresor till bland annat flyktinglägren, befriat område och FN i New York och förberedde länge en resa till ockuperat område för att höra de Marocko-vänligas argument. De fick inbjudningar och kontakter men väl på plats filmades, fotograferades och övervakades de dygnet runt och fick order att inte träffa någon annan än FN-personal.

Anna Roxvall berättar i artikeln att hon förvånades över att Sveriges ambassad reagerade ljumt när hon och Johan Persson kontaktade ambassaden i Rabat efteråt med sin berättelse.

– Jaha, verkade de mena, det är ju så här det är. Det här väcker ingen vrede där, och då är detta ändå ett land som EU samarbetar med för att hindra flyktingströmmar och som man har ett nära säkerhetssamarbete med i förhållande till terrorhot. Men hade jag åkt till Spanien och utsatts för det här hade man nog från svenska myndigheter reagerat väldigt annorlunda, säger Anna Roxvall.

Källa: Journalisten, 18 april, Hanna Lundqvist: "Flera personer övervakade oss dygnet runt"

Té i öknen med min vän Salek Taiels Mahfud.

Foto: Ahmed Fadel

En långvarig förälskelse

För 25 år sedan träffade jag västsaharier för första gången. Fotografen Kim Naylor och jag var på en reportageresa i Algeriet, nästa nummer av tidningen Globen skulle ha två teman, gästfrihet och flyktingar. Vi besökte tuareger i södra Sahara, Polisarios flyktingläger och beduiner i de icke ockuperade delarna av Västsahara.

Överallt samma gästfrihet. Såg vi ett tält i öknen blev vi inropade, fick te, de äldsta berättade historier för oss, vi fick mat, gåvor, dansa med alla i familjen och klappa en och annan kamel. Efteråt samma fråga:

– Ni stannar väl till i morgon? Ni stannar väl en vecka?

Samma gästfrihet mötte vi i flyktinglägren. Över 160 000 flyktingar hade tvingats fly undan Marockos blodiga ockupation 17 år tidigare, nu bodde de i stora läger i den algeriska öknen. De flesta hade varit nomader i sitt gamla land, i lägren levde beduinkulturen kvar, gästfriheten, berättandet, poesin. Det fanns en mjukhet hos de här intressanta flyktingarna som jag sällan sett någon annanstans i världen. Jag blev fullkomligt förälskad.

Från den här resan minns jag speciellt pojken som födde upp duvor som han gav bort till andra barn för han tyckte att alla barn skulle ha ett husdjur. Daula, en beundrad gammal man som hade hand om flyktingarnas kameljord. Och Ahmedu, 12-åringen som lät mig träffa sin idol, ökendetektiven Sidi Muhammed. Han behövde bara se ett fotavtryck eller hovavtryck i sanden för att se människan eller djuret framför sig. Tack vare den förmågan hade han löst 124 fall.

Ahmedu och alla andra barn som fötts i läg-

Strutsdansen fick mig att resa tillbaka för att se om det fanns några korn av sanning i den märkliga historien. Det fanns det. Hadara var visserligen död, men jag hittade hans son och många andra som träffat honom. Hemma igen skrev jag boken ”Pojken som levde med strutsar.”

Den blev översatt till arabiska och publicerad av ett algeriskt förlag. Jag reste tillbaka och köpte 250 böcker med pengar från Miljöpartiet. Böckerna tog jag till lägren och gav till skolor. En kartong smugglades genom minfältet till det ockuperade Västsahara. Den sista kartongen fick Hadaras son som numera bor med sin familj i öknen och vaktar gränsen mot det ockuperade Västsahara.

Alla, från ministrar till Hadaras son sade: Boken skildrar vår kultur. Vi vill ha fler exemplar så alla kan läsa den. Och vi vill ha fler böcker på arabiska.

Organisationen BiS, Bibliotek i Samhälle, tog sig an projektet. Sen dess har 6000 böcker om Hadara på arabiska delats ut i lägren plus en lärarhandledning som berättar om hur svenska elever och lärare arbetat med boken. Med hjälp från andra organisationer har jag lyckats köpa svensk barnlitteratur och vuxenböcker på arabiska och skicka dit.

– Att få de här böckerna är som regn i öknen, mejlade en bibliotekarie.

Eftersom jag brinner för muntligt berättande har jag samlat spökhistorier under resor runt om i världen. Två berättade av västsaharier finns med i boken ”Vampyrens tunga”. Den vann bokjuryn i Sverige det året den kom ut och vid prisutdelningen frågade jag alla läsare som köade för autograf vilka historier de tyckt bäst om. Alla sade: De två från öknen.

När jag var tillbaka igen och körde med jeep västerut för att hälsa på Hadaras son fick min tolk Ahmed Fadel syn på ett ensamt tält och styrde ner mot det. Till min förvåning steg en gammal man ut som jag kände igen, honom

hade jag sett i en helt annan del av öknen och det var han som berättat en av bokens historier. Jag gav honom boken, visserligen på svenska men berättade att 16 000 svenska elever hade röstat på boken och tyckt bäst om hans historia.

Nu finns också den boken på arabiska och har delats ut till bibliotek och skolor i lägren tack vare stöd från BiS.

Vi körde genom dallrande hägringar, som vanligt stannade vi och lagade te på vägen. När vi äntligen kom fram till familjen Hadara var det kolmörkt. Vi hade inte meddelat att vi skulle komma. Ändå stod hela familjen och väntade utanför tältet.

– Min äldsta dotter drömde om dig i går natt, sade Hadaras son. Hon sade att Monica kommer i morgon.

25 år har gått, Ahmedu är fortfarande flykting och har varken fått se havet eller ett fritt Västsahara.

Jag var tillbaka för att samla material till en ny bok om Hadara, den är ute nu och heter ”Dansa med strutsar” men finns inte på arabiska. Än.

Trots en tröstlös politisk situation ger sig västsaharierna inte, i den ockuperade delen har de inte tagit till terrormetoder utan demonstrerar fredligt och klottrar på sin höjd Ett Fritt Västsahara på väggarna. För det blir de gripna, fängslade, torterade. I lägren stöttar alla varandra, börjar någon bli deprimerad kommer grannarna in och dricker te, pratar och berättar historier. Jag har under mina besök aldrig sett några bråk, hört några gräla.

Också det har bidragit till att förälskelsen inte gått över.

MONICA ZAK

Hadaras son Ahmed Hadara öppnar lådan med böckerna om hans far. Foto: Kim Naylor

Permaodling I ÖKNEN vann FN-pris

Två gånger har Taleb Brahim, västsaharisk agronom, vunnit pris och fått stöd av World Food Programme för sin hydroponiska odling i flyktinglägren.

Han är 47 år och utbildad i Syrien men har också gått en kurs i permakultur i Turkiet 2012.

I 42 år har flyktingarna bott i lägren mitt ute i Saharas karga öken, totalt beroende av bistånd från främst FN-organen World Food Programme och UNHCR.

– Vi har två stora problem; klimatförändringarna och ingen politisk lösning, säger Taleb Brahim.

Det är brist på vatten och mat, men de flesta familjer har några getter som de kan mjölka. Getter är billiga djur att sköta eftersom de tugar i sig vad som helst och inte är beroende av något speciellt foder. Men nu har en norsk nutritionist visat att den plast som getterna bland annat äter gör att mjölken och köttet troligen inte är hälsosamt att äta.

Hur ska man lösa detta?

– Vi västsaharier har ingen tradition av jordbruk, det är brist på vatten och bördig jord här i öknen.

Många problem alltså, men med hjälp av sina kunskaper från utbildningarna har Taleb konstruerat en hydroponisk odling i ett litet traditionellt lerhus som håller lite kyligt på dagen och lite varmt på natten. Det är själva den rundade formen på byggnaden som är viktig. Här inne finns en konstruktion med plastlådor med korn som bevattnas sparsamt. Kornet förgros i en balja med vatten i 24 timmar och placeras sedan i lådorna som bevattnar varandra, ett slutet system med sand som renar vattnet. Efter sju dagar har kornet, som växer på en slags tunn matta, förvandlats till ett näringsrikt foder för 35 getter.

Hydro betyder vatten och ponik på grekiska betyder arbeta. Hydroponisk odling betyder helt enkelt arbetande vatten. Det är ingen nyhet. Man tror till exempel att Babylons hängande trädgårdar var hydroponiska odlingar.

ar. Förutom vatten behövs ju också syre, värme och näring.

Det lilla lerhuset är knutet till en stolt familj som ser till att bevattningen fungerar.

– Det är på vintern som vi kan bedriva detta. På de heta somrarna går det inte, för då är vattenåtgången för hög. Nu går det åt 115 liter vatten per dag men det vattnet kan också återanvändas till en frilandsodling, berättar Taleb.

Det visar sig att det näringsrika fodret gör att getterna nu ger dubbelt så mycket mjölk.

Taleb Brahim fortsätter att experimentera och utveckla systemet till andra födoämnen och säger att han försöker använda själva problemen som en form av lösning.

– Jag vill hjälpa mitt folk så att deras behov blir tillgodosedda.

Jag besöker flyktinglägren i februari. Det är verkligen kallt, +3 grader på morgonen. Det är ovanligt kallt, berättar västsaharierna. De

upplever både extrem hetta och extrem kyla numera.

För två år sedan uppmättes den högsta temperaturen någonsin, +54 grader. Och för tre år sedan drabbades flyktingarna av det värsta skyfallet sedan 1975. Det är naturligtvis bra när det regnar i öknen men ett skyfall som pågår i tio dagar kan inte sanden absorbera. Det bildades sjöar i lägren och i tälten så matförråd och mediciner blev förstörda, men framför allt förstördes husen som är byggda av lera. Överallt ser man fortfarande raserade hus. Det fattas pengar för att reparera dem. Betong är det enda som hjälper. Många familjer byggde upp plåtskjul för att skydda sig, men där blir det naturligtvis för varmt på sommaren och för kallt på vintern.

– Hur går det då med lerhuset för getfodret?

– Hittills har vi klarat oss men i värsta fall får det bli betong utanpå, säger Taleb.

Två år har hans projekt vunnit första pris i München i en tävling som ingår i FN-projektet "Stoppa hungern i världen." Denna lågteknologiska uppfinning som anpassats av och för de västsahariska flyktingarna har också vunnit matbiståndet World Food Programmes gehör. Numera får Taleb och hans grupp stöd och kan vidareutveckla idén med odlingar i öknen. Där ingår numera också små familjeträdgårdar.

Abdelrahman är stolt ägare till två små växthus, där han odlar bland annat tomater, kålrot, squash, sallad, koriander, lök, kryddor, morötter, vitlök och potatis.

– Vi gödslar upp jorden ordentligt med getexkrementer, innan vi sätter i gång med odlingarna från september till maj då vi kan vattna, berättar Taleb.

Vi besöker en annan familj i flyktinglägret Smara. Där finns inte något plastväxthus utan frilandsodling i sanden. Stolta ägare till odlingen visar upp morötter och andra rotfrukter. Som på de andra ställena är det bara vintertid som gäller för odlingarna.

I Smara finns nu sex stycken familjeodlingar och Taleb hoppas på fler.

TEXT OCH FOTO: LENATHUNBERG

Taleb inspekterar den stolte Abdelrahmans grönsaksodling i växthuset.

I ett sinnrikt konstruerat lerhus tillverkas getfodret.

Frilandsodlingen i Smara fungerar vintertid.

Vi har fått el!

Jag landar på den lilla flygplatsen i Tindouf i slutet av januari och möts av Learousi, som också tidigare varit min guide och tolk.

– Du kommer att märka, att det har skett stora förändringar sedan du var här för för sju år sedan, säger Learousi stolt.
– Vi har fått el!

Elektriska ledningar har dragits från den algeriska staden Tindouf till de fem flyktinglägren några mil längre bort. 2016 fick alla fem flyktingläger – utom ett – elektricitet. En helt ny utveckling kan nu ske på många områden.

Den som främst arbetar med elen är Alibuya Embarec. Han är utbildad dataingenjör och hjälper framför allt ministerierna med datafrågor och problem. Men sedan 2016 är det främst elektriciteten som upptar det mesta av hans tid.

– Folk vet inte hur man använder el och vilka faror som finns. Många olyckor kan ske och sker. Vi gör allt vi kan för att förhindra dessa olyckor, berättar Alibuya, när jag träffar honom en kylslagen morgon.

– Våra behov är stora. Vi behöver datorer och utrustning till administrationen men också till skolorna. Informationsinhämtning är viktig.

Alibuya var bara åtta år gammal när han kom till flyktinglägren i Algeriet nära gränsen till Västsahara i slutet av 1975.

– Min mamma, min syster och min bror fick åka med en lastbil, men min pappa, min farbror och jag kom långt senare, eftersom vi färdades med våra 3 kameler genom öknen. På kamelerna hade vi packat mat och vatten, berättar Alibuya.

Det finns ett minne som är extra starkt hos honom under denna långa farliga och svåra färd österut genom Saharas öken undan den marockanska invasionsarmén från norr. I Umm Draïga hade redan en massaker ägt rum. Marockansk

flyg hade bombat flyende civila västsaharier med napalm, när de hade slagit läger. Många västsaharier dog eller blev allvarligt skadade.

– Jag minns att vi var vid en uttorkad flod-

I lägret El Aaiún finns ännu inte el.

Dataingenjören Alibuya har fullt upp med elen.

fåra, när vi plötsligt hörde marockansk trupp närma sig. Vi lyckades gömma oss under några träd med våra kameler. De marockanska soldaterna i sina jeepar passerade några kilometer bort utan att upptäcka oss. Det var bara tur, berättar Alibuya.

Polisario, som organiserade flyktinglägren i Algeriet, började nästan genast planera för skolgång för alla barnen.

– Redan 1976 fick jag och många andra barn åka till en internatskola i Algeriet tillsammans med västsahariska vuxna ledare. Vi var säkert mellan 100 och 200 elever som placerades på olika internatskolor i Algeriet. Där stannade vi i tre år. Men därefter fick vi varje sommar återvända till våra familjer i flyktinglägren.

1987 tog Alibuya studentexamen. Sedan gick han med i Polisarios armé. Han skadades två år senare 1989 och fick lämna soldatlivet. I stället studerade han till dataingenjör i Algeriet.

De kunskaperna kommer väl till pass i flyktinglägren idag.

– Vårt land är ju ockuperat och vi måste fortsätta kämpa för våra rättigheter. Vi fortsätter att göra allt för att vi ska kunna återvända. Vi är inte marockaner och inte heller algerier. Vi är västsaharier. Vi måste fullfölja vår uppgift.

Abibuya menar att det internationella samfundet mycket väl vet att Västsahara inte tillhör Marocko och att ockupationen är emot alla internationella lagar och att Frankrike skyddar Marocko av ekonomiska och politiska skäl.

– Det är ett stort problem. Andra länder måste pressa Frankrike, säger Alibuya.

Han är också ansvarig för den delen av Polisarios fackförening UGTSARIO som organiserar ingenjörer, tekniker, arkitekter och agronomer. Där finns mycket att göra och fackföreningen söker stöd och sympati från andra fackföreningsrörelser runt om i världen.

TEXT OCH FOTO: LENATHUNBERG

Fatma Mehdi visar kvinnoförbundets datasal.

Vad händer med kvinnorna?

Det är inte många kvinnor på plats där kvinnoförbundets lokal ligger i flyktinglägret Auserd. Några kvinnor sitter vid datorer och skriver, andra målar bilder på en vägg.

Men jag har tur, för Kvinnoförbundets ordförande Fatma Mehdi har just anlänt från en utlandsresa och hon visar mig runt i den ganska stora byggnaden. I ett av rummen sitter sex kvinnor och studerar engelska. Läraren är amerikanska och driver sedan fler år kurser i engelska i flyktinglägret Smara tillsammans med sin man.

Kvinnorna har läst några termer och har lärt sig mycket. Engelskan flyter på bra.

– Engelska är ju ett internationellt språk och vi vill kunna prata med de utlänningar som kommer hit och berätta om vår situation, förklarar kvinnorna.

Ett av rummen innehåller ett slags bibliotek, men sanden yr in genom fönstren och många av böckerna ser helt förstörda ut.

– Varför går ni inte med kvinnorna och barnen till Bubisher, biblioteket som vi körde förbi några kvarter bort? undrar jag. De flesta böcker är nog på spanska, men ändå? Nej, där har Fatma aldrig varit. Håller man sig bara till sin egen verksamhet? Jag hinner tyvärr inte få någon förklaring.

En del av kvinnoförbundets hus har nyligen byggts klart. Här finns en hygienavdelning, badrum och en öppen plats för basket-

spel med basketkorgar.

I rummet bredvid ligger – en skönhetssalong. Jag höjer på ögonbrynen. Är det verkligen nödvändigt?

– Alla kvinnor vill ju vara vackra, säger Fatma och skrattar.

Hon berättar att hit kommer kvinnor inför fester och framför allt bröllop. Men det är inte gratis. 100 kronor kostar en bröllopssminkning.

– Varför ser man så få kvinnor ute? frågar jag. Det visserligen februari, vinter och kallt men var håller kvinnorna hus?

Fatma berättar att många kvinnor tyvärr är passiva numera, sitter i sina hem och väntar på att bli gifta och få barn. Men hon säger också att många västsahariska män nu har börjat få ett nytt kvinnoideal: Små kvinnor! Tidigare var

Flera kvinnor läser engelska sedan några terminer.

idealet frodiga kvinnor, absolut inga benrangel.

– Så nu kanske kvinnor börjar intressera sig mer för att röra på sig, säger Fatma och skrattar.

– Den unga generationen kvinnor är ganska lata. Vi måste ordna transport för dem, när vi försöker engagera dem i olika aktiviteter som hälsa, sport, nyttig mat etc.

Själv är hon ett lysande exempel på motsatsen. Hon kom till flyktinglägren redan 1975 när flykten och situationen med mat och bostäder var svår på alla sätt. Det handlade om att överleva. Hennes äldsta dotter Selma drabbades dessutom svårt av polio som liten. Det var en av många epidemier som bröt ut bland barnen i början av flyktingtillvaron. Många barn dog också av mässling under en period.

Fatmas egen situation var också svår, hon måste bära sitt barn överallt. Hon bodde i ett tält utan bekvämligheter och hade också ett yngre barn. Mannen var soldat i Polisarios väpnade styrkor som bekämpade den marockanska invasionen.

Då kom ett erbjudande att dottern kunde få behandling i Spanien. Där blev hon sedan kvar hos en spansk familj. Först flera år senare fick Selma veta var dottern fanns, fick ett telefonnummer och möjlighet att ringa. Men mamma och dotter kunde inte kommunicera med varandra längre. ”Vem är du?” frågade dottern på spanska. Det blev till slut ett slags happy end. Dottern blev kvar i Spanien där hon utbildat sig på universitet men besöker ofta sin västsahariska familj. Fatma har lärt sig spanska och båda familjerna har bra kontakt.

På Västsaharas hemsida www.vastsahara.net finns Fatmas gripande berättelse om dottern som hon tänker på varje dag.

Västsahara nr 4 2013: Min dotter växte upp i en spansk familj.

DEN UNIKA SKOLAN

”Här växer inga blommor men här växer människor”
står det med stora bokstäver ovanför ingången till flyktingskolan
”Skolan för utbildning och integration”.

Barn och ungdomar med intellektuella funktionshinder går i skola och får baskunskaper i den första skolan av sitt slag i världen i ett flyktingläger.

Mitt ute i Saharas öken i ett flyktingläger för västsaharier i Algeriet finns en unik skola, startad av en eldsjäl. Buyema Andelfatah, eller Castro som han allmänt kallas, är den första person som tagit initiativ till en skola för barn och ungdomar med intellektuella funktionshinder – i ett flyktingläger.

– Det tog mig sju år att övertala föräldrarna att låta barnen börja i skolan, berättar Castro. 1997 startade skolan med tre elever.

Numera kommer föräldrarna till honom och de andra nio lärarna för att be om råd och tips.

Skolan består av två låga vitmålade byggnader med flera välutrustade rum, matsal, kök och utställningslokal.

Det är cirka 60 barn och ungdomar som går på skolan på förmiddagen. Alla går inte varje dag, men varje morgon kör Castro runt i flyktinglägret Smara och hämtar upp barnen i sin stora jeep. På skolan får de frukost och sedan startar de olika program som alla deltar i. Här

finns välutrustade rum med pedagogiska föremål och små verkstäder för sömnad, träslöjd och målning. Alla elever kan fortsätta i skolan hur länge de vill.

– De får lära sig basfärdigheter som att gå utan att stöta emot saker och ting, att inte ropa på mamma utan att försöka själva, att lära sig färger och att räkna och skriva, att träna upp finmotorik med fysisk träning, att sköta sin dagliga hygien, att äta med kniv och gaffel, att slänga skräp i papperskorgen etc.

Sedan går barnen/ungdomarna vidare till mer kreativa verksamheter som att sy och tälja i trä och måla saker som sedan säljs i utställningslokalen till besökare.

Utbildning, social integration och självständighet är skolans mål för eleverna.

Det sista stadiet, att bli självständig kan betyda att eleven kan gå själv till affären eller kan hjälpa till i köket eller städa. En del kan arbeta, en del kan läsa och skriva. De får lära sig att vara tillsammans med andra. Kanske kan de lära sig att tillverka något som går att sälja eller på något annat sätt bidra till familjens

försörjning.

– Vi vill att ungdomarna ska ha någon form av sysselsättning när de slutar. Det kan vara att hjälpa till att lasta ur bilar, bära varor etc. Några av våra elever jobbar nu med vatten eller är brevbärare.

Skoldagen avslutas med lunch och sedan skjutsar Castro hem alla barn och ungdomar, som är i åldrarna från 7 till 33 år.

Hur är då attityderna till intellektuella funktionshinder bland befolkningen i stort?

– Tidigare tyckte 100 procent av befolkning-

När en elev har varit på skolan i tre veckor, bjuds föräldrarna in. Ofta blir de mycket förvånade, när de ser vilka framsteg deras barn har gjort.

en att det var guds straff men nu har verkligen en förändring skett, säger Castro.

När en elev har varit på skolan i tre veckor, bjuds föräldrarna in. Ofta blir de mycket förvånade, när de ser vilka framsteg deras barn har gjort.

Skolan stöds av västsahariernas självständighetsrörelse Polisario, som organiserar flyktinglägren, men för utrustning och mat är skolan också beroende av donationer utifrån. Flera spanska organisationer har besökt skolan och gett sitt stöd på olika sätt.

Vad har då Castro själv för utbildning för att kunna starta och driva denna skola?

– Jag är getherde, säger Castro allvarligt men medger att han skaffat sig kunskap på många olika sätt, diskuterat med experter, experimenterat och dessutom noga studerat olika teorier om utbildning för denna målgrupp.

– Jag har valt ut de bitar som passar oss här och sedan anpassat dem efter våra speciella förutsättningar. Det viktiga är resultatet. Vi utbildar inte bara barn utan hela samhället. De här barnen måste integreras. Jag är stolt över det

Spanska organisationer har bidragit med utrustning till skolan.

Lärare, organisatör, apotekare och getherde. ”Castro” är allkonstnär.

som vi har åstadkommit, säger Castro.

– Vi är den första skolan i världen som tar av vårt humanitära bistånd till flyktinglägren för att starta en skola för dessa elever. Det finns länder som är självständiga, som inte har skolor för dessa barn.

Castro talar också om anledningarna till de intellektuella funktionshindren; genetiska skäl, släktskap, undernäring, komplicerad födsel och olyckshändelser.

Numera har samtliga fem flyktingläger en skola för barn med intellektuella funktionshinder men Castro är bara ansvarig för den första som ligger i flyktinglägret Smara.

Men Castro är inte bara pedagog, skolledare, innovatör och eldsjäl. Han har dessutom två andra jobb.

På eftermiddagar och kvällar står dörren öppen till ett av rummen i skolbyggnaden. Det visar sig vara ett rum fullt med läkemedel på hyl-lorna och i mitten ett bord och två stolar. Hit kommer västsaharier för att få råd och medicin av Castro.

– Jag frågar besökande från utlandet om de kan skänka mediciner till oss och det gör många. Jag ger aldrig mer än några få tabletter till de som behöver, aldrig en hel ask. Allt är gratis. Ibland kommer också läkare från sjukstugorna, när de har slut i sina egna förråd.

Jag besöker flyktinglägren i februari. Det är kallt, bara +3 grader på morgonen. Även flyktingarna är påverkade av klimatförändringarna. Det är kallare på vintern och varmare på sommaren. 2016 uppmättes +54 grader i augusti.

När det är som hetast kommer därför gamla människor, som saknar anhöriga, till ”apoteksrummet” för att svalka sig och vila sig på eftermiddagarna för här finns luftkonditionering.

Och det tredje jobbet? Vad är det?

– På helgerna är jag getherde. Jag tar hand om flera familjers getter, berättar Castro.

TEXT OCH FOTO: LENATHUNBERG

Fotnot: Det finns en film som en entusiastisk spanjor gjort om Castros skola och som ligger på youtube; Un día con Castro (En dag med Castro).

Den unge västsahariske läkaren fick sin utbildning på Kuba. Nu arbetar han på Nationella sjukhuset i lägren.

Läkaren: Det är här jag behövs

Jag mår faktiskt inte helt bra och förbannar mig själv att jag inte tog med "magmedicinen" i väskan. Jag halvligger på golvet i Afapredesas lokal i flyktinglägret Rabouni där några unga män faktiskt verkar betydligt sjukare än jag. En tittar vänligt upp med sina febriga ögon och erbjuder mig sin filt. En annan hostar oupphörligt.

– Du måste åka till sjukhuset, säger mina oroliga vårdare och vips har några unga killar kört fram en skranglig bil.

Jag protesterar lamt men tänker samtidigt att detta kanske kan bli en liten kompensati-

on för det officiella besöket på sjukhuset som blev inställt.

Det är ganska tomt på det stora nationella sjukhuset utanför Rabouni. Är det så att västsaharier helst kurerar sig själva med öknens örtmediciner eller att sjukstugorna i de fem wilyorna (lägren) klarar av de flesta åkommor? Kirurgi finns på det nationella sjukhuset och är det riktigt svårt och komplicerat är det Algeriet eller Spanien som gäller.

Jag behöver inte vänta mer än 10 minuter innan en ung västsaharisk läkare dyker upp. Jag svarar lite undvikande på frågorna och ber att få "en tablet". Det finns inte där men en injektion kan jag få. Jag svarar blixtnabbt Nej tack. Så

får jag ett recept på två tabletter, som naturligtvis är gratis och som jag kan hämta på apoteket.

Men jag får en liten pratstund med den trevliga läkaren. Han är utbildad familjeläkare på Kuba och startade sitt första jobb här i flyktinglägren för tre månader sedan.

– Varför åker du inte Spanien och jobbar där som läkare? frågar jag. Där kan man ju tjäna mycket pengar.

– Det är här jag behövs och därför jobbar jag här, svarar den unge läkaren och prisar samtidigt den kubanska läkarutbildningen.

Ali Salem, Polisarios nye representant på Mallorca, berättar några veckor senare att alla västsaharier som utbildats till läkare på Kuba arbetar några månader i flyktinglägren. Sedan åker många till Spanien för att arbeta och kan därmed skicka både pengar och förnödenheter till sina släktingar i flyktinglägren. Men alla har nära relationer med Västsaharas hälsoministerium och återvänder någon månad varje år för att arbeta i flyktinglägren.

TEXT OXH FOTO: LENATHUNBERG

Sjukvård och vaccinationer

Förutom det nationella sjukhuset finns en typ av vårdcentral/sjukstuga i samtliga fem flyktingläger. Här finns gynekologi och många förlossningar och akutvård. Alla gravida kvinnor följs upp från fjärde månaden och tills barnet är två år.

Just nu pågår vaccinationer i flyktinglägret Boujdour efter ett strängt program. Nio vaccinationer får alla barn och ungdomar sammanlagt upp till 16 års ålder. Mammorna och barnen hämtas till vårdcentralen och alla vaccinationer registreras nog.

Här jobbar även chaufförer. En veterinär finns också för att undersöka så att inte getterna har någon sjukdom. De allra flesta familjer har nämligen några getter för att få mjölk och kött. Vårdcentralerna har också en liten apoteksavdelning med de vanligaste läkemedlen.

Vad är det då som behövs på vårdcentralerna?

– Allt, svarar personalen. Allt är välkommet.

Kvinnor kommer regelbundet till "vårdcentralen" för att få sina barn vaccinerade.

Chauffören som alltid jobbar

Bachar Laman Dadi kom till de västsahariska flyktinglägren i januari 1976. Då var han 23 år. Nu är han 65.

Han är född i Hauza i den nordöstra delen av Västsahara, men när Marocko ockuperade Västsahara i november 1975 flydde han med sin familj, fru och ett barn, mot gränsen till Algeriet.

– Vi kunde inte stanna. Vi var tvungna att fly.

– Det var många som gav sig av och det var en svår flykt genom öknen. Vi fick hjälpas åt att bära kvinnor och barn, berättar Bachar.

– Vi hade nästan inga transportmedel, nästan ingen mat eller vatten. Det fanns ingenting.

Men ibland kom Polisariosoldater, som ju var upptagna av att militärt bekämpa den marockanska invasionsarmén, och plockade upp kvinnor och barn i sina jeepar och släppte av dem några kilometer längre fram. Ibland lämnade de också mat och vatten.

På så sätt fortsatte den mödosamma och långsamma flykten genom öknen österut och förhoppningsvis bort från den marockanska armén. Hela flykten tog två månader. Då hade Algeriet öppnat sin gräns och låtit västsaharierna organisera sina egna flyktingläger.

Internationella Röda Korset fanns också där i början. Katastrofhjälpen leddes då av svensken Sven Lampell, som i böcker och media berättat om hur imponerad han var över västsahariernas tålamod och generositet mot varandra.

Bachar blev soldat 1980 i Polisario, västsahariernas självständighetsrörelse, som så många

handskar på sig men de är bättre än inget. Den slitna jeepen kan han uppenbarligen utan och innan och lyssnar oroligt när motorn hackar till.

– Det är mycket att göra. Jag jobbar nästan jämt, men jag tycker om mitt jobb. Det är inte samma någon dag, berättar Bachar.

Hans familj, fru, fem barn och barnbarn bor i ett av de närliggande flyktinglägren men själv övernattar han i administrationsbyggnaden under veckorna.

Hur är det att köra runt alla utländska besökare, journalister och besökare? undrar jag.

– Människor är olika men vi måste respektera varandra, svarar Bachar diplomatiskt.

– Vi är ett fredligt folk och vi vill inte ha krig. Vi förolämpar ingen.

I snart 43 år har cirka 170 000 västsaharier bott under mycket primitiva förhållanden i flyktingläger i Algeriet i väntan på en FN-organiserad folkomröstning om Västsaharas självständighet. Men Marocko vägrar acceptera ett självständigt Västsahara. Trots att inget land i världen anser att Marocko har rätt till Västsahara, styr realpolitiken. I FN:s säkerhetsråd stoppar Frankrike eventuella sanktioner mot Marocko. Och EU omfamnar Marocko som stoppar migranterna från Afrika över Gibraltarsund. Samtidigt berikar sig Marocko på det ockuperade Västsaharas fisk, fosfat, sand och växthusodlingar. Folkomröstningen 1992 har ännu inte ägt rum men vapenvilan håller.

Den unga generationen är alltmer frustrerad över världens likgiltighet för västsahariernas trauma. Många vill starta kriget igen för att få världen att agera.

– Jag stöder inte de som vill ha krig men finns det inget ljus i tunneln, så finns det bara krig. Men Sverige skulle kunna hjälpa oss i denna grymma situation genom att erkänna oss. Vi hoppas verkligen att Sverige hjälper oss till vår självständighet, säger Bachar.

TEXT OXH FOTO: LENATHUNBERG

– Vi hoppas att Sverige hjälper oss till vår självständighet, säger chauffören Bachar.

Nytt försök av FN

FN-styrkan Minursos mandat förlängdes med endast 6 månader i april. FN-sändebudet Horst Köhler signalerar inbjudan till direkta förhandlingar i oktober eller november. Polisario förklarar sig redo till förhandlingar om självbestämmande och självständighet enligt tidigare FN-resolutioner. Marockos FN-ambassadör kräver att Algeriet deltar i stället för Polisario och att Marocko autonomiplan, dvs begränsat självstyre och Marockos gränser respekteras. Inga verkliga förhandlingar har hittills skett från 1991.

Bara 5% västsahariska båtar

Bara 4 av 75 fiskefartyg, som fått fiskelicenser för 2018 av marockanska myndigheter i ockuperade Västsahara, kontrolleras av västsaharier. Fiskelicenserna gäller vattnen utanför Dakhla i södra Västsahara. De övriga 71 fartygen ägs av marockanska familjer. Fisket gäller sill och sardiner. Maxtonnaget är 6.989,25 ton, varav de västsahariska båtarna fått 4 procent.

Social och ekonomisk diskriminering av västsaharier har dokumenterats i bland annat en FN-rapport av Hilal Elver, som besökt Dakhla.

Ny bok om naturresurserna

"Profit over Peace in Western Sahara – How commercial interests undermine self-determination in the last colony in Africa" är en ny bok av Erik Hagen och Mario Pfeiffer, utgiven av Sternberg Press.

Boken handlar om EU:s illegala fiskeavtal i vattnen utanför Västsahara samt om fraktfartyget Cherry Blossom som stoppades i Sydafrika 2017 på grund av att det innehöll västsaharisk fosfat.

Boken har en engelsk och en arabisk del med samma innehåll. Frågor om boken: Kontakta erik@wsrw.org

Prenumerera på Nyhetsbrev

I januari 2019 blir Tidskriften Västsahara en digital tidskrift – inte längre papperstidning. Du kan prenumerera på vårt Nyhetsbrev som kommer ut cirka fyra gånger om året genom att gå in på vår hemsida www.vastsahara.net och anmäla din e-postadress.

Du kan naturligtvis också gå in på hemsidan och läsa alla nyheter där, när du vill.

Glöm inte heller att du kan "gilla" vår facebook sida www.facebook.com/tidskriftenvastsahara. Då får du också de senaste nyheterna.

Mohamed med de gröna fingrarna

I **receptionsanläggningen** (Protocolo) i Polisarios flyktingläger Rabouni arbetar Mohamed som alltiällo. Han tar bland annat hand om byggnaden där gäster bor, städar, ser till att det finns filter och nyckel till rummet. Men det visar sig att han också har ett hjärta som klappar för träd och växter mitt ute i detta karga ökenlandskap.

I mitten av den äldre delen av den stora receptionsdelen finns en slags terrass med ett tak

som skyddar mot den brännande solen på dagen. Här finns träbänkar som man kan slå sig ned på. Runt denna terrass och även i en vidare krets runt byggnaderna som utgör en slags fyrkantig mur finns plantor av träd och buskar. Några är planterade för flera år sedan. Några håller Mohamed med förtjusning på att plantera i februari, när jag besöker lägren.

Det är sand överallt men Mohamed fyller hålen med lite jord, vattnar och planterar nya

små trädplantor vid terrassen. Mellan plantorna på marken slingar en vattenslang som perforerats med små hål, så att vattnet sakta ska droppa ned på plantorna. Det är under de kalla nätterna som plantorna bevattas.

Mohamed får här hjälp av receptionens ansvarige, Mohamed Cheikh, som är den som ser till att gästernas program för vistelsen i lägren fungerar.

LENATHUNBERG

Sverige borde ha röstat **NEJ**

Jag sitter mitt i den svenska värmeböljan, samtidigt som vårt land härjas av bränder runt om i landet. Vi är många som längtar efter regn. Mina tankar går till de tusentals västsahariska flyktingar som decennium efter decennium lever i Saharas öken under mycket svårare förhållanden, med en obeskrivlig hetta under långa perioder. Men vi har även sett hur stora skyfall kan drabba lägren med stor förödelse som resultat.

Människorna i lägren fick nytt hopp när EU-domstolen beslutade i två separata domar att handelsavtalen mellan EU och Marocko inte fick inkludera produkter från Västsahara, eftersom Marocko inte har någon som helst rätt till landet. Den enda möjligheten att göra så hade varit om det västsahariska folket gett sitt samtycke genom sin legitima representant Polisario Front.

Äntligen en seger och äntligen började Västsahara-frågan att röra sig i rätt riktning. Vi var många som fick nytt hopp och återigen började tro på möjligheten om att få uppleva ett fritt och självständigt Västsahara.

Tyvärr började EU-kommissionen genast att försöka kringgå domarna både angående jordbruksprodukter och fiskeavtalet. Under våren började EU-kommissionen och Marocko omförhandla de båda avtalen – utan att Polisario bjöds in.

Nu har förhoppningarna återigen grusats genom att EU:s medlemsländer den 16 juli beslutade att inkludera Västsahara i avtalet med Marocko. Detta är en skymf mot det västsahariska folket och ett brott mot folkrätten. Genom beslutet underminerar dessutom Ministerrådet sin egen domstol.

Kommissionen försvarar sig med att den samtyckt med den västsahariska befolkningen. Det är lögn! Samtycke är inte att prata med marockanska ockupanter som bor i om-

rådet. Samtycke är att förhandla med västsahariernas legitima utsedda representant Polisario. Men så har inte skett.

Polisario har nu ingen annan möjlighet än att överklaga beslutet och återigen vända sig till EU-domstolen. En ny rättprocess väntar.

Det är hög tid att Afrikas sista koloni äntligen blir fri, men då måste EU och omvärlden på allvar bidra till en lösning på konflikten, så att den av FN beslutade folkomröstningen äntligen kan äga rum. Nu bidrar EU istället till att förlänga konflikten genom att tillåta ockupationsmakten att fortsätta roffa åt sig inkomster från den västsahariska fosfaten, fisket och andra jordbruksprodukter.

Sverige valde att lägga ner sin röst, men borde ha röstat NEJ och använt sin röst i EU för att stå upp för folkrätten. Det är djupt beklagligt. Det räcker inte att Sverige lyckades få in några rader i avtalet

om stöd för FN processen. Dessa skrivningar väger inte särskilt tungt när den marockanska plundringen får fortsätta. En plundring som är själva grunden för den illegala ockupationen.

Nu står hoppet till de folkvalda i Europaparlamentet. Jag vill uppmana samtliga parlamentariker att rösta NEJ till avtalet med Marocko. Svik inte det västsahariska folket utan stå upp för folkrätten! De västsahariska flyktingarna i Saharas öken har rätt till sitt land och behöver få komma hem efter 43 år i landsflykt. Ett NEJ till avtalet kan bidra till att göra detta möjligt.

LOTTA JOHNSSON FORNARVE

LOTTA JOHNSSON FORNARVE
Riksdagsledamot, Försvarspolitisk talesperson, ersättare i Utrikesutskottet och Europarådet, samt talesperson för Västsahara-frågan för Vänsterpartiet.

Följ tidningen på facebook så får du de senaste nyheterna:

www.facebook.com/tidskriftenvastsahara

EN ODLARE I ÖKNEN

Abdelrahim är stolt odlare i flyktinglägret Smara. Vintertid odlar han tomater, sallad, kryddor, potatis, morötter och mycket annat. Det är ett viktigt näringstillskott till den mat som FN-organet World Food Programme levererar. Ett lika stolt högtidsklätt barnbarn hjälper sin morfar ibland.

16

juli röstade EU:s ministerråd för att Marocko ska få fortsätta sälja västsahariska varor.

2

gångar har Taleb Brahim fått pris av FN för sin permaodling i flyktinglägren.

2016

fick samtliga flyktingläger – uom ett – elektricitet från den närbelägna algeriska staden Tindouf.

60

elever går på den unika skolan för barn och ungdomar med intellektuella funktionshinder.

25

år har gått sedan Monica Zak träffade västsahariska flyktingar första gången.